

G. J. den Hartog
Bosschap

1 Inleiding

Toen in 1966 de Bosbijdrageregelingen particulieren en openbare lichamen tot stand kwamen werd dit door velen gezien als een belangrijke aanzet tot een bosbouwbeleid, gericht op een goede functionering van het bos in de samenleving. Deze functionering was in de loop van de zestiger jaren gaan stagneren tengevolge van de steeds groeiende financiële zorgen, welke het bosbezit met zich bracht. De bosbijdrageregelingen moesten in die - steeds slechter wordende - situatie verandering brengen. Deze regelingen maakten het de overheid mogelijk bijdragen te verstrekken voor de instandhouding en de openstelling van het bos. Ondanks het feit, dat in de regelingen instandhouding en openstelling naast elkaar werden genoemd, lag het accent vanaf het begin sterk op de openstelling. In de loop der jaren werd het instandhoudingsaspect zelfs geheel naar de achtergrond verdrongen.

De grote verdienste van de bosbijdrageregelingen heeft dan ook gelegen op het vlak van de openstelling. Zij hebben ertoe bijgedragen dat het overgrote deel van het Nederlandse bosbezit vrij toegankelijk is geworden voor het publiek volgens uniforme regels. De regelingen verlangden de openstelling en stelden daar een bijdrage tegenover. De invoering van de bosbijdrageregelingen hield dan ook een erkenning en honorering in van de recreatieve functie van het bos.

Voor de bosinstandhouding hebben de bosbijdrageregelingen uit 1966 slechts een beperkte betekenis gehad. Deze heeft daarin bestaan, dat de bijdragen die op grond van genoemde regelingen zijn verstrekt, de ernstige financiële en economische nood in de bosbouw enigermate hebben verlicht. De regelingen hebben evenwel niet kunnen voorkomen, dat het bosbeheer van jaar tot jaar verslechterde. De hoeveelheid achterstallig onderhoud nam een schrikbarende omvang aan. Een niet meer te stuiten verval begon vele bossen te bedreigen. De werkgelegenheid in de bossen liep tot een onaanvaardbaar

minimum terug, waardoor veel vakbekwame werknemers gedwongen waren de bosbouw te verlaten.

Vastgesteld moest worden, dat het beleid ten aanzien van de bossen, waarbij het accent uiteindelijk slechts op één facet werd gelegd, als "bosbouwbeleid" had gefaald.

Het had overigens niet tot 1975 geduurd voordat men in bosbouwkringen inzag, dat het beleid zoals het gevoerd werd, gedoemd was te mislukken. Bij herhaling drong het Bosschap aan op verhoging van de bijdragen en op aanpassing van de regelingen in die zin, dat ook de instandhouding alle aandacht zou krijgen en dat met name onrendabele dunningen subsidiabel gesteld zouden worden. Pleidooien in deze richting kwamen voor in het rapport "Bosbouw en bosbouwbeleid" uitgebracht in 1969 en in het "Beleidsprogramma voor bosinstandhouding en bosuitbreiding in Nederland" dat in 1974 het licht zag. Ook door de Nederlandse Vereniging van Papierfabrikanten en de Stichting Industrie-Hout werd gepleit voor een anders gericht bosbouwbeleid.

Eerst in 1975 slaagde het Bosschap erin de ernst van de situatie duidelijk te maken. In de nota "Noodsituatie in de bosbouw" werd een schets gegeven van de zeer ernstige situatie welke was ontstaan. Centraal daarin stonden de dreigende rampzalige verwaarlozing van het bosbestand en de dreigende werkloosheid voor de nog in de bosbouw werkzame personen. Bij de Minister van Landbouw en Visserij, als bewindsman die verantwoordelijkheid draagt voor de bosbouw als vorm van bodemcultuur, werd erop aangedrongen om binnen één jaar een beheersbijdrageregeling voor de bosbouw tot stand te brengen. De omvang van de bijdrage werd becijferd op f 125,— per ha per jaar. Deze beheersbijdrage zou moeten komen naast de reeds bestaande bijdrageregelingen. Het Bosschap stelde, dat aan de te verstrekken beheersbijdragen voorwaarden zouden moeten worden verbonden op bosbouwkundig gebied, teneinde te bereiken, dat

het effect van de regeling op het bosbeheer optimaal zou zijn.

Deze nota werd op 13 oktober 1975 aan de Minister van Landbouw en Visserij aangeboden. Tevens werd zij ter kennis gebracht van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en van de vaste commissies voor landbouw en visserij en voor cultuur, recreatie en maatschappelijk werk uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Met deze kamercommissies werd op 14 oktober 1975 uitvoerig van gedachten gewisseld over de bosbouwproblemen.

Tijdens de bespreking van de nota, die het Bosschap op 11 december 1975 met de Minister van Landbouw en Visserij had, stelde deze zich achter de strekking van de nota en zegde hij in principe toe te willen overwegen meer geld beschikbaar te stellen voor de uitvoering van beheersmaatregelen. Afsproken werd, dat in overleg tussen het Ministerie van Landbouw en Visserij en het Bosschap een voorstel voor de gewenste regeling zou worden uitgewerkt.

Op 5 maart 1976 kon het voorstel voor een regeling aan de Minister van Landbouw en Visserij worden aangeboden. Deze stelde naar aanleiding van dit advies in overleg met de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk de Beschikking Bosbijdragen vast. Deze beschikking werd op 20 september 1976 in de Nederlandse Staatscourant gepubliceerd. Gelijkzeitig verscheen de Beschikking Natuurbijdragen van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Beide regelingen die op elkaar aansluiten, zullen met ingang van 1 januari 1977 in werking treden. Op de Beschikking Bosbijdragen zal in dit artikel nader worden ingegaan, zonder dat overigens de regeling als zodanig in détail zal worden besproken. Terloops komt ook de Beschikking Natuurbijdragen aan de orde.

2 De Beschikking Bosbijdragen

2.1 De doelstelling

De Beschikking Bosbijdragen is fundamenteel anders van doelstelling en opzet dan de uit 1966 daterende bosbijdragereregelingen en de daarop gebaseerde interimregelingen bosbijdragen. Was de doelstelling van laatstgenoemde regelingen formeel de instandhouding en de openstelling, materieel lag het accent volledig op de openstelling. Bij de Beschikking Bosbijdragen is de doelstelling de instandhouding van bossen en andere houtopstanden, in het bijzonder ten behoeve van de voortbrenging

van hout, de recreatie en het natuurbehoud. De blijvende instandhouding van een gezond goed onderhouden bosbestand is voorop gesteld, en terecht, want als de instandhouding niet wordt gerealiseerd, komen alle functies die men wil dienen en beschermen in het gedrang.

Voor de realisatie van de hier weergegeven multifunctionele doelstelling is een doelmatig beheer onontbeerlijk. De Beschikking Bosbijdragen is er dan ook op gericht een doelmatig beheer te bevorderen, door middel van toekenning van beheersbijdragen. Aangezien doelmatig beheer slechts mogelijk is op basis van een beheersplan, wordt in de Beschikking Bosbijdragen in beginsel gekozen voor het uitgangspunt van planmatig beheer en wordt het beheer zonder plan als uitzondering gezien.

2.2 Het beheersplan

In het kader van de Beschikking Bosbijdragen staat het beheersplan centraal. Het wordt voor degenen die voor het beheer van hun bos een beheersbijdrage willen ontvangen, in het algemeen verplicht gesteld. Het beheersplan dat bij de indiening van een aanvraag voor een bijdrage moet worden overgelegd, dient te worden opgesteld overeenkomstig door de directeur van het Staatsbosbeheer opgestelde richtlijnen. Het beheersplan zal moeten aangeven:

- de wijze van beheer en tenminste een periode van vijf jaren moeten bestaan. Het zal in voorkomende gevallen rekening moeten houden met het beheer van natuurterreinen die een eenheid vormen met het bos waarvoor het plan geldt.
- de wijze van toegankelijkstelling en de eventuele beperkingen aan de toegankelijkstelling. Dergelijke beperkingen zijn slechts mogelijk in het belang van de bosinstandhouding, het natuurbehoud en het faunabeheer. Daarenboven kan de directeur van het Staatsbosbeheer om andere gewichtige redenen beperkingen in de toegankelijkstelling toestaan.

In bepaalde gevallen kan van de verplichting tot het hebben van een beheersplan om voor de bijdrage in aanmerking te komen ontheffing worden verkregen. Een zodanige ontheffing kan door de directeur van het Staatsbosbeheer worden verleend in die gevallen dat volgens hem zonder een beheersplan een verantwoord beheer van het bos mogelijk is. Welke criteria hier zullen worden gehanteerd, vermeldt de regeling niet. Gezien echter de doelstelling van de Beschikking Bosbijdragen mag worden aangenomen dat het accent zal moeten liggen op het bosbouwkundig aspect.

Met betrekking tot beheersplannen in het alge-

meen kan worden opgemerkt, dat het hebben van dergelijke plannen voor de bosbedrijven diverse voordelen heeft. In de eerste plaats stelt een beheersplan de beheerder in staat richting te geven aan het produktieproces in de bosbouw in zijn verschillende fasen. Dit is van groot belang, omdat het produktieproces vele decennia bestrijkt. Bij de opstelling van een beheersplan - en dit geldt evenzeer bij de uitvoering ervan - wordt men gedwongen zich af te vragen welke doelstelling(en) men met het bos heeft en over welke middelen men zal kunnen beschikken om deze doelstelling(en) te realiseren. Met andere woorden, men krijgt als bosbouwer door het beheersplan een beter inzicht in het bosbedrijfsgebeuren. Dat dit laatste van veel belang is - zeker in tijden dat het bosbedrijf in economisch en financieel opzicht met grote problemen wordt geconfronteerd - behoeft nauwelijks betoog. Omdat een beheersplan ook bijdraagt tot een beter inzicht in de eigen doelstellingen van het bosbedrijf, zal het voor de bosbeheerder aan de hand van het beheersplan gemakkelijker zijn de plaats van het eigen bosbedrijf binnen de samenleving te beoordelen. Dit laatste is met name op het planologische vlak van grote betekenis.

Het moge waar zijn dat beheersplannen van grote waarde zijn, men dient zich bij de invoering van de nieuwe regeling echter wel terdege te realiseren dat het voor die beseigenaren die al jaren niet meer beheren aan de hand van een plan - men heeft de opstelling van beheersplannen mede tengevolge van de slechte bedrijfsuitkomsten achterwege gelaten - onwennig zal zijn te moeten werken met en volgens een beheersplan. Voor de bosbedrijven zal een en ander in eerste instantie een kwestie van wennen zijn. In dit licht bezien zal het wijs beleid zijn, indien in het begin aan de beheersplannen geen al te zware eisen worden gesteld. Het verdient aanbeveling te beginnen met betrekkelijk eenvoudige plannen, die de hoofdlijnen van het beheer en de in dat kader uit te voeren werkzaamheden aangeven. Waar nodig kunnen dan in de loop der jaren, als men gewend is geraakt aan en ervaring heeft opgedaan met het werken met beheersplannen, verdergaande eisen aan de beheersplannen worden gesteld.

De hier geschetste aanpak zal het mogelijk maken de start van de nieuwe regeling soepel en snel te laten verlopen en zal ertoe bijdragen dat de deelname aan de regeling zo groot mogelijk zal zijn. Dit laatste is onder de gegeven omstandigheden voor de instandhouding van de bossen en voor het behoud en de uitbreiding van de werkgelegenheid in de bosbouw van groot belang.

2.3 De uitvoering van het beheersplan

De opstelling van beheersplannen moge uit verschillende overwegingen belangrijk zijn; de uitvoering ervan is zo mogelijk nog belangrijker. Immers alleen door de uitvoering zal het voor ogen staande effect op bosinstandhouding en werkgelegenheid kunnen worden bereikt.

Indien in de Beschikking Bosbijdragen aan de uitvoering van werkzaamheden in het kader van de beheersplannen geen aandacht zou zijn geschonken, zou men hebben moeten vrezen dat van de uitvoering van werk tengevolge van het bij de bosbedrijven bestaande liquiditeitsvraagstuk - dat op zijn beurt mede een uitvloesel is van de slechte rentabiliteit van het bosbedrijf - weinig zou terechtkomen. Veel werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden kosten immers alleen maar geld en deze kosten zouden prohibitief kunnen werken.

Gelukkig wordt deze problematiek onderkend en wordt de uitvoering van bepaalde in het beheersplan voorziene onrendabele werkzaamheden subsidiabel gesteld.

De Beschikking Bosbijdragen voorziet in de mogelijkheid tot toekenning van een bijdrage van 75% van de door de directeur van het Staatsbosbeheer goedgekeurde netto-kosten verbonden aan de uitvoering van in het beheersplan voorziene werkzaamheden zoals de zulvering van jonge cultures, de dunning van jong bos, de bestrijding van de prunus, het opsnoeien van bomen en het totstandbrengen van eenvoudige voorzieningen ter verbetering van de toegankelijkheid. Hetzelfde geldt voor andere naar het oordeel van de directeur van het Staatsbosbeheer daarvoor in aanmerking komende werkzaamheden.

De verstrekking van bijdragen in onrendabele beheerswerkzaamheden vormt een belangrijk nieuw instrument in het bosbouwbeleid. Indien dit instrument in goede harmonie met het beheersplan wordt gehanteerd zal het ongetwijfeld in belangrijke mate kunnen bijdragen tot een opvijzeling van het niveau van het bosbeheer. De dynamiek op de bosbedrijven, die in de loop der jaren geleidelijk is verdwenen, zal terug kunnen keren. Overigens zal de praktijk moeten leren of het effect van de subsidiëring in de kosten verbonden aan onrendabele werkzaamheden voldoende zal zijn. Men moet namelijk bedenken dat 25% van de netto kosten altijd nog door de bosbedrijven zelf gedragen zal moeten worden. Dit gedeelte van de kosten zal gefinancierd moeten worden uit de lopende inkomsten van het bosbedrijf, waaronder de algemene bijdrage terzake van het bosbeheer, welke op grond van de Beschik-

king Bosbijdragen wordt verstrekt. In hoeverre op dit punt problemen zullen rijzen, valt moeilijk te voorspellen. Het is niet ondenkbaar dat de nieuwe regeling in bepaalde gevallen toch te kort zal blijken te schieten, namelijk daar waar zeer veel onrendabel werk zal moeten worden verricht. Door evenwel in het beheersplan een zekere spreiding in de tijd in te bouwen voor wat betreft de uitvoering van onrendabele werkzaamheden, kunnen mogelijke moeilijkheden worden verlicht. Ook zal er veel van afhangen met inachtneming van welke normen de zogenaamde netto-kosten zullen worden bepaald. Tenslotte is het voor deze bijdragen - evenals trouwens voor de algemene beheersbijdrage waarover hierna onder 2.4 zal worden gesproken - van veel belang, dat periodieke bijstelling plaatsvindt in verband met opgetreden kostenstijgingen.

2.4 De bijdragen

2.4.1 *De beheersbijdrage* De Beschikking Bosbijdragen opent de mogelijkheid - er werd reeds op gewezen in punt 2.1 - tot toekenning van bijdragen in de kosten verbonden aan het beheer, gericht op de verschillende functies van het bos.

Deze beheersbijdrage kan worden gesplitst in een bijdrage gerelateerd aan de toegankelijkstelling en een bijdrage gerelateerd aan de overige beheersaspecten. De regeling gaat uit van beheer op basis van een beheersplan, waarbij de toegankelijkstelling in beginsel regel zal zijn en in het beheersplan zal moeten zijn geregeld. De bijdrage belooft in dit geval f 95,- per ha per jaar. Van dit bedrag houdt een bedrag van f 70,- verband met de overige beheersaspecten en f 25,- met de toegankelijkstelling. In die gevallen dat noodzakelijke bijzondere maatregelen getroffen moeten worden terzake van de toegankelijkstelling kan het bedrag dat is gerelateerd aan de toegankelijkstelling worden verhoogd tot f 45,-, zodat de beheersbijdrage komt te liggen op f 115,- per ha per jaar. Dit zal zich evenwel slechts in bijzondere gevallen voordoen. Indien beheer wordt gevoerd zonder dat een beheersplan wordt verlangd, bedraagt de beheersbijdrage f 50,- per ha per jaar, inclusief de toegankelijkstelling. In die gevallen dat bij dergelijk beheer toegankelijkstelling achterwege mag worden gelaten, ligt de beheersbijdrage f 25,- per ha per jaar lager en bedraagt zij slechts f 25,- per ha per jaar. Van wezenlijk belang is tenslotte, dat de beheersbijdrage niet degressief is, zoals de bosbijdragen, die op grond van de oude bosbijdrageregelingen werden verstrekt.

2.4.2 *De bijdrage in de kosten verbonden aan het uitvoeren van onrendabele werkzaamheden* Naast de beheersbijdrage kent de Beschikking Bosbijdragen - er werd in punt 2.3 reeds op gewezen - bijdragen in de kosten verbonden aan de uitvoering van onrendabele werkzaamheden, welke in het beheersplan zijn voorzien. Deze bijdragen belopen 75% van de door de directeur van het Staatsbosbeheer goedgekeurde netto kosten.

Het moet hier gaan om werkzaamheden die in het beheersplan zijn voorzien. Dit impliceert, dat men indien men beheer voert zonder plan, niet voor deze bijdrage in aanmerking kan komen.

Zoals gesteld gaat het om een bijdrage in de netto-kosten. Uit de tekst van de regeling kan worden afgeleid, dat hiermede in het algemeen worden bedoeld, de kosten verbonden aan de uitvoering van de betreffende werkzaamheden, met daarop in mindering gebracht de opbrengsten, die in de vijf jaren volgend op het jaar waarin de werkzaamheden worden verricht, worden verkregen, uit het bosgedeelte waarin de werkzaamheden plaatsvinden.

Bij de indiening van een aanvraag om een bijdrage dient een kostenbegroting te worden overgelegd waaruit tevens blijkt met welke opbrengsten als hiervoor bedoeld rekening is gehouden. De begroting behoeft de goedkeuring van de directeur van het Staatsbosbeheer. Na toekenning van de bijdrage dient de werkzaamheid binnen één jaar te zijn uitgevoerd.

2.5 De oppervlakenorm

Anders dan de Bosbijdrageregelingen uit 1966, die een minimum oppervlakenorm kenden van 10 ha, voorziet de Beschikking Bosbijdragen in een minimum oppervlakenorm van 5 ha. Daarbij moet dan wel worden aangetekend, dat ook twee of meer eigenaren die blijkens een schriftelijke overeenkomst bij het beheer van hun bossen duurzaam samenwerken en gezamenlijk de minimaal vereiste oppervlakte bos bezitten, voor een bijdrage in aanmerking komen. Door deze "samenwerkingsbepaling" wordt de ondergrens die voor deelneming aan de regeling geldt, in feite verschoven naar een geringer areaal dan 5 ha. Dit is van wezenlijk belang voor de instandhouding van kleine bossen, die ook van grote waarde zijn. De Beschikking Bosbijdragen onderkent dat ook op een ander punt, namelijk daar waar de mogelijkheid wordt geopend ten aanzien van kleine bossen in de grootteklasse van 1 ha tot 5 ha de bijdrage toe te kennen indien deze bossen naar het oordeel van de directeur van het Staats-

bosbeheer van bijzondere landschappelijke betekenis zijn.

De in de Beschikking Bosbijdragen opgenomen oppervlakenormen sluiten aan bij datgene dat reeds vele jaren is bepleit ten aanzien van de oppervlakenorm in de bosbijdrageregelingen.

2.6 De werkingssfeer van de Beschikking Bosbijdragen

De werkingssfeer van de Beschikking Bosbijdragen wordt in de regeling zelf niet duidelijk afgebakend. Dit is een gevolg van het feit, dat naast de bepalingen waaruit blijkt dat de regeling geldt voor bossen en kapvlakten en voor natuurterreinen met een oppervlakte van minder dan 5 ha welke gelegen zijn in of aan een eenheid bos terzake van welks beheer een bijdrage wordt toegekend, een bepaling in de Beschikking Bosbijdragen is opgenomen, welke de werkingssfeer van de regeling weer inperkt. Bedoeld is de bepaling, dat geen bijdrage op grond van de onderhavige regeling wordt toegekend indien de directeur van het Staatsbosbeheer van oordeel is, dat een bos uit natuurwetenschappelijk oogpunt voor een bijdrage op grond van de Beschikking Natuurbijdragen in aanmerking komt. Hierin ligt besloten, dat de Beschikking Bosbijdragen niet zal gelden voor bossen die primair uit natuurwetenschappelijk oogpunt van belang zijn. In de praktijk van de uitvoering van de Beschikking Bosbijdragen zal de directeur van het Staatsbosbeheer, wiens oordeel in dit verband doorslaggevend is, ten aanzien van ieder bos waarvoor een bijdrage wordt gevraagd, de vraag moeten beantwoorden of sprake is van zodanig natuurwetenschappelijk belang dat het bos voor een bijdrage op grond van de Beschikking Natuurbijdragen in aanmerking komt.

Bij de beantwoording van deze vraag zullen objectieve normen gehanteerd moeten worden en zal groot gewicht moeten worden toegekend aan de doelstelling die de eigenaar heeft met het bos waarvoor hij een bijdrage op grond van de Beschikking Bosbijdragen vraagt. Het feit alleen al dat om een bijdrage op grond van de Beschikking Bosbijdragen wordt gevraagd, impliceert dat de eigenaar waarde toekent aan een verbetering van de kwaliteit van zijn bos. Op dat punt liggen ook de primaire belangen van de bosbouwer. Een beheer dat is gericht op de ontwikkeling van de bosbouwkundige waarden van het bosbezit biedt immers de beste garantie voor instandhouding en houtproductie. Juist de houtproductie is voor een bosbedrijf essentieel, aangezien alleen daaruit inkomsten kunnen

worden verkregen, welke onontbeerlijk zijn voor de instandhouding van het bos, inclusief alle waarden die zich daarbinnen gedurende de lange productiecycclus die de bosbouw eigen is, kunnen ontwikkelen. Miskennis van de houtproductiefunctie van het bos zal gemakkelijk leiden tot nieuwe financiële moeilijkheden en tevens tot gevolg hebben dat er van de gedachte dat de werkgelegenheid moet worden gestimuleerd, weinig zal overblijven.

De afbakening van de werkingssferen van beide regelingen is ook van belang voor de planologie. Het lichtvaardig rangschikken van bossen onder de Beschikking Natuurbijdragen zal stellig tot gevolg hebben - zeker na enige tijd - dat de neiging om bossen in het kader van gemeentelijke bestemmingsplannen tot natuurgebied te bestemmen, zal toenemen. Omdat bestemming tot natuurgebied altijd extra beperkingen voor de normale bosbedrijfsvoering met zich brengt, moet het belang van een goede afbakening van de werkingssfeer niet worden onderschat.

Om de verschillende hiervoor genoemde redenen zal het gekozen multifunctionele uitgangspunt van de Beschikking Bosbijdragen in de sfeer van de uitvoering van deze beschikking voorop moeten staan. Dit betekent dat slechts in uitzonderingsgevallen zal mogen worden gekozen voor een monofunctionele natuurwetenschappelijke benadering van het bos en dat derhalve alleen bossen van uitzonderlijke natuurwetenschappelijke waarde in het kader van de uitvoering van de Beschikking Bosbijdragen, aan de werkingssfeer van deze regeling zullen mogen worden onttrokken.

Algemene regel zal moeten zijn dat bossen vallen binnen de werkingssfeer van de Beschikking Bosbijdragen, zodat een planmatig bosbeheer dat een erkenning inhoudt van het feit, dat de bosbouw een vorm van bodemcultuur is, van de grond zal kunnen komen. Een dergelijke planmatige uitoefening van de bosbouw betekent: werk in de bossen, voortbrenging van hout ter dekking van de steeds groeiende behoefte aan die grondstof, ruimte voor recreatie en handhaving van natuur- en landschapschoon op lange termijn.

Met het voorgaande is niet gezegd en - dit moet worden onderstreept - dat de Beschikking Natuurbijdragen niet evenzeer van groot belang is. Ook die regeling voorziet in een grote behoefte en zal veel kunnen bijdragen tot de instandhouding van het natuurbezit. De werkingssfeer ervan zal evenwel in hoofdzaak beperkt moeten blijven tot terreinen, die niet met bos zijn bezet en die derhalve buiten de werkingssfeer van de Beschikking Bosbijdragen vallen.

2.7 De uitvoering van de Beschikking Bosbijdragen

De Beschikking Bosbijdragen is zodanig opgezet, dat vele punten in de sfeer van de uitvoering geregeld zullen moeten worden. De directeur van het Staatsbosbeheer is degene die met de uitvoering is belast. Hij zal derhalve in belangrijke mate de richting van het bosbouwbeleid dat op basis van deze beschikking gevoerd zal worden, bepalen. In dit verband is tevens van belang te vermelden dat ook de uitvoering van de Beschikking Natuurbijdragen berust bij de directeur van het Staatsbosbeheer. Het moet een goede zaak worden geacht, dat de uitvoering van beide regelingen in één hand is gelegd. Het gevaar voor niet uniforme toepassing van de regelingen wordt daardoor voorkomen, terwijl mag worden verwacht dat in de sfeer van de uitvoering een behoorlijke afstemming zal plaatsvinden van de beide regelingen op elkander. De georganiseerde bosbouw heeft vertrouwen in deze opzet, temeer daar de directeur van het Staatsbosbeheer bij het bepalen van het uitvoeringsbeleid kan beschikken over de deskundigheid van de verschillende disciplines die binnen de dienst van het Staatsbosbeheer samenwerken. De belangen bosbouw, landschapsbouw en natuurbehoud die in zo sterke mate onderling verweven zijn en die zo wezenlijk in het geding zijn als het gaat om de uitvoering van de Beschikking Bosbijdragen en de Beschikking Natuurbijdragen, zullen op evenwichtige wijze tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Tegen de achtergrond van dit vertrouwen is de georganiseerde bosbouw bereid waar mogelijk bij te dragen tot vorming van het bosbouwbeleid, waarvoor de nieuwe regeling een goed kader lijkt te bieden.

3 De Beschikking Natuurbijdragen

Eerder in dit artikel werd melding gemaakt van de Beschikking Natuurbijdragen, die op dezelfde dag als de Beschikking Bosbijdragen in de Staatscourant is verschenen en die eveneens op 1 januari 1977 in werking zal treden. Hoewel het niet geheel past om in het kader van dit artikel, dat gewijd is aan het bosbouwbeleid, uitgebreid in te gaan op de Beschikking Natuurbijdragen, is het voor een goed begrip toch nuttig globaal iets omtrent die regeling te vermelden.

De natuurbijdrageregeling beoogt de instandhouding van natuurterreinen die eigendom zijn van particulieren en gemeenten te bevorderen, benevens een doelmatig beheer van die terreinen. De

werkingsfeer van de regeling beperkt zich tot natuurterreinen; in het kader van deze regeling zijn dit zowel de niet met bossen of andere houtopstanden bezette terreinen die uit natuurwetenschappelijk oogpunt, uit het oogpunt van behoud van natuurlijk milieu of uit het oogpunt van natuurschoon van betekenis zijn, als ook terreinen, die wel zijn bezet met bossen of andere houtopstanden en die uit natuurwetenschappelijk oogpunt van bijzondere betekenis zijn. Op dit punt en op de problemen die bij de afbakening van de werkingsfeer van de Beschikking Natuurbijdragen en de Beschikking Bosbijdragen kunnen ontstaan werd hiervoor onder 2.6 reeds ingegaan.

Niet alle natuurterreinen inclusief bossen van bijzondere natuurwetenschappelijke waarde in de particuliere sector zullen overigens onder deze regeling vallen: Uitgezonderd worden namelijk die terreinen terzake van welker beheer andere geldelijke bijdragen uit 's Rijks kas worden genoten. Het gaat hier om terreinen die eigendom zijn van natuurbeschermingsorganisaties en terreinen waarvoor beheersovereenkomsten zijn afgesloten. Uiteraard kunnen ook terreinen ten aanzien waarvan een bijdrage op grond van de Beschikking Bosbijdragen wordt verstrekt, niet voor een natuurbijdrage in aanmerking komen.

De Beschikking Natuurbijdragen sluit overigens qua opzet vrij nauw aan bij de Beschikking Bosbijdragen. Ook deze beschikking voorziet in de toekenning van een bijdrage terzake van het beheer van f 95,— indien sprake is van opengestelde terreinen en van f 70,— indien het niet toegankelijk gestelde terreinen betreft. Het hebben van een beheersplan wordt niet verplicht gesteld, hetgeen niet wegneemt dat de directeur van het Staatsbosbeheer in de sfeer van de uitvoering van de regeling toch richtlijnen terzake van het beheer kan geven of zelfs een beheersplan kan verlangen.

4 Enige slotopmerkingen

De Beschikking Bosbijdragen lijkt in samenhang met de herbepantingsbijdrageregeling en de bebosingsbijdrageregeling een goede basis te kunnen vormen voor het bosbouwbeleid op langere termijn, omdat deze regeling:

- multi-functioneel gericht is, d.w.z. aandacht besteedt aan alle aspecten van het bos en van de uitoefening van de bosbouw.
- het planmatig beheer bevordert, waardoor de bosbouw beter zal kunnen inspelen op de op haar afkomende economische en sociale ontwikkelingen.
- de uitvoering van achterstallige werkzaamheden

in de bossen stimuleert en aldus bijdraagt tot een grotere werkgelegenheid in de bosbouwsector en tot het behoud van vakbekwame arbeidskrachten.

- de bosbedrijven de mogelijkheid biedt tot betere bedrijfsuitkomsten te komen en aldus bijdraagt tot het herwinnen van vertrouwen in de toekomst van het bosbedrijf. Daarmede wordt een belangrijke factor die de aanleg van nieuwe bossen belemmert, weggenomen.

Voorwaarde is wel, dit moet duidelijk worden gesteld, dat de uitvoering van de regeling zodanig zal moeten zijn, dat de bosbouw op ruime schaal van de geboden gelegenheid gebruik zal maken. Een flexibele aanpak is daarom nodig, waarbij in de aanvang vooral geen te zware eisen worden gesteld aan de beheersplannen. Volstaan zal moeten worden met globale plannen, waarin met name verankerd liggen de werkzaamheden die uit bosbouwkundig oogpunt moeten worden uitgevoerd en het tijdstip waarop zulks zal geschieden. Dan bereikt men dat het achterstallig onderhoud, dat de bossen wezenlijk bedreigt, wordt weggewerkt en dat het met de invoering van de regeling mede beoogde gunstige effect op de werkgelegenheid wordt verkregen. Waar zulks op grond van bosbouwkundige overwe-

gingen nodig is kan in de loop van de tijd het beheersplan worden verfijnd en verzwaard.

In de sfeer van de uitvoering zal voorts de afbakening van het terrein dat door de Beschikking Bosbijdragen wordt bestreken - dit gezien in relatie met de werkingssfeer van de Beschikking Natuurbijdragen - zorgvuldig moeten plaatsvinden. Daarbij zal volledig moeten worden erkend, dat de bosbouw een vorm is van bodemcultuur, die sterk behoefte heeft aan verbetering van de kwaliteit van de houtopstanden. Juist de Beschikking Bosbijdragen bevat het daartoe noodzakelijke instrumentarium.

Tenslotte kan met voldoening worden vastgesteld, dat de Beschikking Bosbijdragen een doorbraak kan betekenen naar een dynamisch bosbouwbeleid. De kansen die de nieuwe regeling lijkt te bieden zijn zodanig, dat het bosbouwbedrijfsleven en degenen die de nieuwe regeling in de praktijk gestalte moeten geven, in goed samenspel en met erkenning van de verantwoordelijkheden zoals die liggen, de plicht hebben ervoor zorg te dragen, dat de mogelijkheden die geschapen zijn, ten volle worden benut. Dit is in het belang van de bosbouw en van de samenleving, die nu eenmaal een groot en steeds toenemend belang heeft bij die bosbouw.

Kenmerkenbladen

In december van het vorig jaar is de eerste uitgave van een reeks zogenaamde "Kenmerkenbladen voor machines én werktuigen in de Bosbouw, Landschapsbouw en Natuurbeheer" verschenen als bijlage bij het voorlichtingsblad van het Staatsbosbeheer, "Bosbouwvoorlichting".

Deze kenmerkenbladen zijn bedoeld als technische informatiebron voor iedereen die beroepshalve met dergelijk materieel te maken heeft, zoals boseigenaren, loonwerkers, plantsoenendiensten en gemeentewerken, maar ook studenten enz. Er zijn drie soorten kenmerkenbladen:

- machines en werktuigen die per merk en type op één blad worden behandeld
- machines en werktuigen waarvan verschillende merken en typen op één overzichtsbld worden behandeld

- machines en werktuigen waarvan geen omschrijving wordt gegeven, maar slechts een verwijzing naar reeds bestaande publikaties

Bovendien is er voor iedere groep machines een algemeen blad met algemene gegevens en aanwijzingen die betrekking hebben op alle machines en werktuigen uit die groep. Daarnaast is er in de inleiding een bijlage opgenomen met richtlijnen en gegevens waarmee men zelf een kostencalculatie kan opstellen. De toezending is kosteloos, belangstellenden kunnen zich opgeven bij het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw "De Dorschkamp", postbus 23, Wageningen, waar men ook terecht kan voor nadere informatie.